

Πικέλης

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 1996

ΣΧΟΛΙΑ ΕΠΙ ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

1. Εισαγωγή

Ο εισηγούμενος προϋπολογισμός για το 1996 χαρακτηρίζεται από σύνεση και ρεαλισμό. Αποτελεί επίσης μια φιλότιμη προσπάθεια για την επίτευξη μη πληθωριστικής ανάπτυξης.

Σε ότι ακολουθεί αναλύονται τα παραπάνω. Επίσης παρατίθενται κριτικές παρατηρήσεις και θετικές προτάσεις. Οι κριτικές παρατηρήσεις εντάσσονται στο γενικό πλαίσιο της επικρότησής του, όπως αναφέρθηκε παραπάνω.

2. Στόχοι προϋπολογισμού και μέσα επίτευξής τους.

Κύριος στόχος είναι η επίτευξη ονομαστικής σύγκλισης με τις λοιπές χώρες-μέλη της Ε.Ε., μέσω μη πληθωριστικής ανάπτυξης και πραγματικής σύγκλισης μέσω αύξησης των πόρων που διατίθενται για την παιδεία, την υγεία, τις υποδομές, την επαγγελματική κατάρτιση, το περιβάλλον, τις δημόσιες επενδύσεις.

Για την ονομαστική σύγκλιση και συγκεκριμένα τους στόχους της συνθήκης του Μάαστριχτ, προβλέπεται:

i) μείωση του δημοσιονομικού ελλείματος από 10.2% του ΑΕΠ το 1995 σε 8.7% του ΑΕΠ το 1996. Ο στόχος που θέτει η συνθήκη του Μάαστριχτ είναι 3% (η αρχική πρόβλεψη για το 1995 ήταν 9.8% του ΑΕΠ).

ii) επίτευξη πρωτογενούς πλεονάσματος στο 3.2% του ΑΕΠ (πρόβλεψη για το 1995 ήταν το 3.4% του ΑΕΠ, ενώ το πραγματικό ανήλθε σε 2.6% του ΑΕΠ).

iii) η ανακοπή της αυξητικής πορείας του δημοσίου χρέους σαν ποσοστό του ΑΕΠ, που τώρα υπολογίζεται στο 113.2%. Υπενθυμίζεται ότι σύμφωνα με την εισηγητική έκθεση "το Δημόσιο Χρέος αποτελεί το σοβαρότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει η χώρα μας. Οι υπέρογκες δαπάνες εξυπηρέτησής τους... θέτουν ασφυκτικούς περιορισμούς στην άσκηση της δημοσιονομικής πολιτικής. Μόνο οι τόκοι εξυπηρέτησής του εκτιμάται ότι θα απορροφήσουν φέτος το 48% των συνολικών εσόδων του Τακτικού Προϋπολογισμού..." (σελ. 121).

Η επίτευξη των παραπάνω στόχων επιδιώκεται κυρίως με αύξηση των εσόδων από τη “φυσιολογική” αύξηση του ΑΕΠ, αυξήσεις των άμεσων φόρων (κατά 10.8%) και αυξήσεις των έμμεσων φόρων κατά 15.3%. Η αύξηση του ΑΕΠ υπολογίζεται στο 2.5% - 3%. Η πρόβλεψη αυτή βασίζεται στην υπόθεση αύξησης των επενδύσεων, κυρίως των δημοσίων (κατά 18.5%). Επίσης στην αύξηση των εξαγωγών, αποτέλεσμα της αναμενόμενης γενικής οικονομικής ανάκαμψης. Κρίσιμο για την εξυπηρέτηση του δημοσίου χρέους είναι να διατηρηθεί η πολιτική της “σκληρής δραχμής”. Αυτή η πολιτική συνεπάγεται μείωση του κόστους εξυπηρέτησης του χρέους σε συνάλλαγμα ή ρήτρα συναλλάγματος. Απόρροια της ανάγκης, της πολιτικής “σκληρής δραχμής” είναι η διατήρηση σχετικά υψηλών πραγματικών επιτοκίων (υπολογίζεται ονομαστικό επιτόκιο έντοκων γραμματείων για το 1996 12%).

3. Κριτικές Πρατηρήσεις

Αυτές μπορεί να επικεντρωθούν σε τρία επίπεδα. Πρώτον, υποθέσεων εργασίας. Δεύτερον, “δικαιοσύνης”. Τρίτον, “αναπτυξιακής διάστασης”.

Πρώτον, υποθέσεις εργασίας. Μπορεί να ειπωθεί ότι οι περισσότερες από αυτές χαρακτηρίζονται από ένα βαθμό (υπερ)αισιοδοξίας. Αυτό αφορά την αύξηση του ΑΕΠ, των εσόδων, των δημοσίων επενδύσεων και ακόμη των ισοτιμιών. Η προβλεπόμενη αύξηση του ΑΕΠ υπερβαίνει αυτήν που προβλέπει για παράδειγμα το “Intelligence Unit” του Economist (1.9%). Η προβλεπόμενη ισοτιμία του δολλαρίου (240 δρχ), είναι χαμηλότερη αυτής από την παραπάνω πηγή (247 δρχ) κλπ. Η αύξηση του ΑΕΠ και των εξαγωγών βασίζεται σε προβλέψεις για ευνοϊκή διεθνή συγκυρία, την οποία αμφισβητούν πολλοί αναλυτές διεθνώς. Επίσης βασίζεται σε σημαντική αύξηση των δημοσίων επενδύσεων, η οποία όμως προϋποθέτει γρήγορη και αποδοτική χρήση των πόρων του 2ου ΚΠΣ. Η αύξηση των εσόδων επίσης βασίζεται στην ύπαρξη αποτελεσματικού νομικού πλαισίου και μηχανισμών πάταξης της φοροδιαφυγής. Η υπόθεση περί ονομαστικών επιτοκίων 12% βασίζεται στην υπόθεση πληθωρισμού 5%, που ξανά ίσως δεν είναι εύκολο να πραγματοποιηθεί. Άλλες προβλεπόμενες αυξήσεις π.χ. μέσω αύξησης των “αντικειμενικών αξιών” μπορεί να μην ευοδοθούν, αν η αύξηση οδηγήσει σε μεγάλη πτώση στην αγορά ακινήτων. Γενικά, η χρησιμοποίηση λιγότερο αισιόδοξων υποθέσεων εργασίας σε όλα τα παραπάνω (και σε άλλα που δεν αναφέρονται για οικονομία χώρου), θα έτεινε να κάνει ιδιαίτερα δυσχερή την επίτευξη των στόχων (από την άλλη πλευρά, θα μπορούσαν να υπάρχουν πιο φιλόδοξοι στόχοι, όσον αφορά τα έσοδα από αποκρατικοποιήσεις).

Δεύτερον, δικαιοσύνη. Ενώ γίνεται παραδεκτό ότι η δημοσιονομική εξυγίανση είναι *considio sine qua non*, είναι δυνατό να ειπωθεί ότι το βάρος της θα μπορούσε να διανεμηθεί πιο δίκαια. Χαρακτηριστικά θα μπορούσε να δοθεί μεγαλύτερο βέρος στην αύξηση των εσόδων μέσω άμεσων φόρων και λιγότερο μέσω έμμεσων φόρων (που είναι λιγότερο προοδευτικοί, έτσι πλήττουν δυσανάλογα τις χαμηλότερες εισοδηματικές τάξεις). Ένας τρόπος για την επίτευξη αυτού είναι η επιδίωξη μεγαλύτερης συγκράτησης των πρωτογενών δαπανών και δαπανών προσωπικού. Η προβλεπόμενη αύξηση των πρώτων κατά 12.1% θα είναι αισθητά υψηλότερη του πληθωρισμού, ενώ η προβλεπόμενη αύξηση των δαπανών προσωπικού (κατά 10.3%) επίσης υπερβαίνει τον προβλεπόμενο πληθωρισμό, αλλά και την αναμενόμενη αύξηση των αποδοχών των υπαρχόντων υπαλλήλων (περίπου 6%). Έτσι, η αδυναμία συγκράτησης των δαπανών και η παράλληλη δυσκολία στην είσπραξη άμεσων φόρων εισάγει στοιχεία “κοινωνικής αδικίας”.

Τρίτον, η αναπτυξιακή διάσταση. Ο προϋπολογισμός προβλέπει ανάπτυξη και κατα συνέπεια αύξηση της απασχόλησης, μέσω αύξησης των πόρων για υποδομές υγεία, εκπαίδευση, περιβάλλον και δημόσιες επενδύσεις. Η κύρια έμφαση είναι στις δημόσιες επενδύσεις. Αν και αυτό είναι χρήσιμο και απαραίτητο, υπο τις υφιστάμενες συνθήκες, κρίσιμο είναι να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για την αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων. Πέρα από την ανάγκη να δοθεί έμφαση στην ανάπτυξη από την πλευρά της προσφοράς (βιομηχανική πολιτική), στοιχεία του προϋπολογισμού (κυρίως επιτόκια και συναλλαγματικές ισοτιμίες) δεν βοηθούν προς αυτή την κατεύθυνση. Αυτό μπορεί να εξηγηθεί μέσω μιας σύντομης παρουσίασης του “θεμελιώδους διλήμματος” της ελληνικής οικονομίας.

Το “θεμελιώδες δίλημμα” της ελληνικής μικροοικονομικής πολιτικής σήμερα απορρέει από την ανάγκη για υψηλά επιτόκια για να επιτευχθεί “σκληρή δραχμή” και έτσι να μειωθεί το κόστος εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους. Τα υψηλά επιτόκια μπορεί να αυξάνουν τις αποταμιεύσεις. Η “σκληρή δραχμή” έχει επίσης ευεργητικά αποτελέσματα διότι μειώνει το κόστος των εισαγόμενων υλών και προϊόντων και επίσης τείνει να αναγκάζει τις επιχειρήσεις να γίνουν πιο αποδοτικές και καινοτομικές, να μειώνουν τα λειτουργικά τους κόστη για να είναι ανταγωνιστικές. Την ίδια όμως στιγμή τα υψηλά επιτόκια αυξάνουν το κόστος του χρήματος και λειτουργούν ανασταλτικά για τις ιδιωτικές επενδύσεις. Η “σκληρή δραχμή” μειώνει την ανταγωνιστικότητα των υπάρχοντων ελληνικών προϊόντων και μειώνει τις εξαγωγές. Αυτά και η πτώση της κατανάλωσης λόγω των αυξημένων αποταμιεύσεων μειώνουν τη συνολική ζήτηση, πράγμα που δυσχεραίνει την επίτευξη της προβλεπόμενης αύξησης του ΑΕΠ. Μια πολιτική επιτοκίων και συναλλαγματικών ισοτιμιών πιο φιλική προς τις ιδιωτικές επενδύσεις και τη βιομηχανία, από την άλλη πλευρά θα οδηγούσε σε αύξηση του κόστους εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους. Έτσι το “θεμελιώδες δίλημμα”. Αξίζει να επισημανθεί επίσης, ότι η πολιτική της “σκληρής δραχμής” έχει οδηγήσει σε “υπερτίμηση” του νομίσματος, που υπολογίζεται στο 20% (από το Intelligence Unit) του Economist). Τέτοια υπερτίμηση μπορεί να οδηγήσει σε “κερδοσκοπικές πιέσεις” με απρόβλεπτα αποτελέσματα! Το παραπάνω υπερτονίζει την ανάγκη για περισσότερη έμφαση σε μικροοικονομικά μέτρα βιομηχανικής πολιτικής, για την προώθηση της ανάπτυξης από την πλευρά της προσφοράς, με την έννοια ότι αποδεικνύει τους θεμελιώδεις περιορισμούς επίτευξης, ανάπτυξης μέσω ονομαστικής σύγκλισης με μακροοικονομική πολιτική.

4. Συμπέρασμα

Ο προϋπολογισμός του 1996 είναι ένα συνετό βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση. Η επιτυχία υλοποίησής του εξαρτάται από την επίτευξη μιας σειράς στόχων και υποθέσεων που δεν είναι εύκολη υπόθεση, κρίσιμα αύξηση των εσόδων, των δημόσιων επενδύσεων, των εξαγωγών και (έτσι) του ΑΕΠ, των εσόδων κλπ. Αυτά προϋποθέτουν νόμους, θεσμούς και μηχανισμούς “είσπραξης” και “εκταμίευσης” που είτε είναι ατελείς, είτε απλά υπό δημιουργία. Κατά τη γνώμη μας, κάτω από τις υπάρχουσες συνθήκες αυτό δεν αποτελεί λόγο μη επικρότησης του προϋπολογισμού. Αντίθετα, αποτελεί λόγο να αγωνιστούμε ενωμένοι για την επίτευξη αυτών των στόχων, που έτσι μόνο μπορούν να γίνουν εφικτοί. Αυτό θα αυξήσει και τα περιθώρια για πιο “δίκαια” και “αναπτυξιακά” μέτρα στο μέλλον.